

Centralizuoto šilumos energijos tiekimo svarba ir perspektyvos Šiauliuose

Šiauliai siekia išsaugoti ir vystyti centralizuotą šilumos energijos tiekimą, nes tai ne tik užtikrina vartotojams šilumos energijos tiekimą patraukliausiomis kainomis, bet ir leidžia didinti atsinaujinančių energijos išteklių naudojimą, mažinant šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimą į aplinką.

Šiauliai – Šiaurės Lietuvos miestas, turintis apie 100 tūkst. gyventojų. Jis dažnai vadinamas Saulės miestu, savo gyvavimo metus skaičiuojantis nuo Saulės mūšio, įvykusio 1236 metais rugsėjo 22 d. Tačiau daugumai miestiečių šaltuoju metų sezonu šilumą į namus atneša ne saulė, o po kelerių metų šimtmetį minėsianti savivaldybės AB „Šiaulių energija“. Pagrindinė jos veikla – šilumos energijos gamyba, centralizuotai tiekiant ją šildymui ir karšto vandens ruošimui, bei elektros energijos gamyba. AB „Šiaulių energija“ tiekia šilumą Šiaulių miesto, Kuršėnų miesto ir aplinkinių gyvenviečių vartotojams, kurių iš viso turi apie 44,000. Tarp vartotojų yra ir įstaigų, tačiau didžioji jų dalis – beveik 80 proc. – fiziniai asmenys.

Savo veiklos metus bendrovė skaičiuoja nuo Bačiūnų elektrinės veiklos pradžios 1923 metų birželio 29 d. Tai buvo pirmoji didelė elektrinė tuometinėje Lietuvoje, nuo jos prasidėjo ir visos šalies energetinės sistemos kūrimas. Bačiūnų elektrinę su Šiauliais sujungusi perdavimo linija buvo pirmoji Lietuvoje aukštos įtampos linija.

1955 m. prasidėjo nauja era įmonės istorijoje – nutiesta pirmoji šiluminė trasa į Rėkyvos energetikų gyvenvietę. Tai buvo centralizuoto šilumos tiekimo pradžia Šiauliuose.

Miestu, naudojančiu biokurą, Šiauliai tapo 2012 m., kuomet Šiaulių kogeneracinė elektrinė (1 iliustracija) pradėjo savo veiklą (37 MW šilumos galios ir 11 MW elektros galios). Šis projektas – didžiausias bendrovės istorijoje tiek savo apimtimi, tiek verte, kuri viršijo 30 mln. Eur.

1 iliustracija. Šiaulių termofikacinė elektrinė (Sauliaus Jankausko nuotr.)

Lietuvos pramonininkų konfederacijos organizuojamame konkurse „Lietuvos metų gaminys 2012“ „Šiaulių energijos“ projektas ekologijos ir aplinkosauginės pramonės grupėje „Šilumos ir elektros energijos gamyba ir tiekimas panaudojant termofikaciją ir vietinius atsinaujinančius išteklius“ įvertintas aukso medaliu.

Didinant atsinaujinančio kuro dalį šilumos gamyboje, 2014 m. bendrovėje pradėjo veikti biokuro katilinė, jos galia siekia 25 MW. 2014 m. spalio mėnesio AB „Šiaulių energija“ šilumos kaina buvo beveik 27 proc. mažesnė, lyginant su 2013 m. šildymo sezono pradžia. Dar 1,3 proc. šilumos kaina vartotojams sumažėjo 2015 m., rekonstravus Tilvyčio katilinę ir jos vietoje Kuršėnuose įrengus biokuro katilinę.

Šiuo metu AB „Šiaulių energija“ priklauso 15 katilinių, iš kurių 13 yra pilnai automatizuotos, bei viena termofikacinė elektrinė. Visų katilinių šilumos gamybos įrenginių instaliuota šilumos generavimo galia, įskaitant sumontuotų kondensacinių ekonomaizerių šilumos galią, yra 338,26 MW. Didžiausia – Pietinė katilinė, kurios šilumos gamybos įrenginių galia – 246,535 MW, o kartu su termofikacine elektrine – 283,707 MW.

CO₂ išmetimai sumažinti daugiau nei šešis kartus

Ekspertai įspėja, jei pasaulis degins iškastinį kurą tokiais tempais kaip dabar, temperatūros augimas gali pasiekti pavojingą lygį. Centralizuoto šilumos tiekimo sistema leidžia dideliu mastu ir sąlyginai greitai tokį iškastinį kurą kaip gamtinės dujos keisti atsinaujinančiais ištekliais. 2019 metais virš 77 proc. AB „Šiaulių energija“ vartotojams tiekiamos šilumos buvo gaminama naudojant biokurą, likusi dalis pagaminama iš gamtinių dujų. Tai lėmė savalaikės ir tikslingos investicijos į šilumos ūkį, kurios leido nuo iškastinio kuro pereiti prie biokuro. Jau šiandien bendrovė yra pasiekusi optimalų vietinio ir importuojamo kuro santykį šilumos gamyboje, kuris nurodytas Lietuvos Respublikos vyriausybės patvirtintoje Nacionalinėje šilumos ūkio plėtros 2015–2021 metų programoje.

Šiaulių termofikacinė elektrinė gamina šilumos ir elektros energiją. Elektrą bendrovė parduoda Lietuvos elektros tinklams, o taip pat naudoja šilumos gamyboje ir savo reikmėms. Per metus Šiaulių termofikacinėje elektrinėje pagaminta apie 62 GWh elektros.

Iki 2012 m., prieš biokuro įdiegimą, bendrovės CO₂ emisija buvo apie 100 000 t per metus, po įvykdytų taršos mažinimo priemonių CO₂ išmetimai sumažėjo iki 15 000 t per metus. CO₂ emisijos mažėjimui įtakos taip pat turėjo sumažėjusi gamyba, augantis renovuotų namų skaičius, šilumos tiekimo tinklų modernizavimas, įrengtas kondensacinis ekonomaizeris (dujiniams katilams) ir kt.

2005–2007 m. įmonė yra pelniusi Lietuvos aplinkos apsaugos investicijų fondo krištolinę padėką už iniciatyvą siekiant mažinti aplinkos taršą; „Nacionalinio atsakingo verslo apdovanojimo“ ceremonijoje nugalėjo „Metų aplinkosaugos įmonės 2012“ nominacijoje; Lietuvos pramonininkų konfederacijos konkurse „Lietuvos metų gaminys 2012“ pelnė aukso medalį. 2013 m. VŠĮ Lietuvos verslo paramos agentūra bendrovei įteikė padėką „Už idėjų pavertimą realybe“; LR finansų ministerijos rinkimuose „Europos burės 2013“ įmonės projektas „Šiaulių termofikacinės elektrinės projektavimas ir statyba“ tapo nominacijos „Už pažangų verslą“ nugalėtoju; 2014 m. LR ūkio ministerijos apdovanojimuose „Už nuopelnus verslui“ bendrovė nugalėjo nominacijoje „Socialinis inovatorius“.

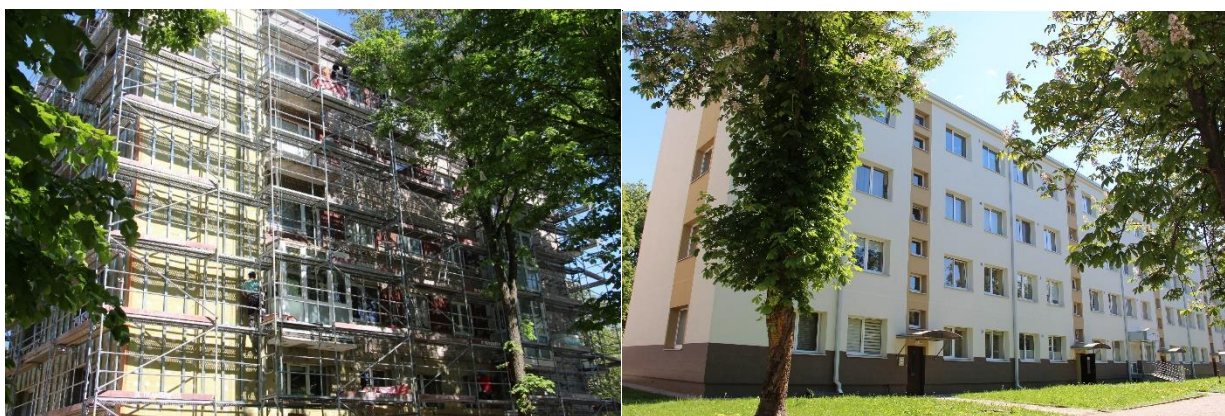
Tolimesnė veikla, mažinanti šiltnamio efektą sukeliančius veiksnius

2019 m. AB „Šiaulių energija“ vykdė 11 šilumos perdavimo tinklų rekonstravimo projektų, kuriems išleista virš 12 mln. eurų. Preliminariais duomenimis, bendrovės pajamos 2019 metais siekė 23,5 mln. eurų.

Požeminių bendrovei priklausančių skirtingo diametro šilumos perdavimo tinklų ilgis siekia apie 150 kilometrų, todėl jų patikimumas – itin svarbus. Šiuo metu AB „Šiaulių energija“ investuoja į šilumos perdavimo tinklų rekonstravimą, kad ateityje išvengtų vamzdynų trūkumų ir avarių šilumos trasose. Nusidėvėję vamzdynai keičiami naujais poliuretano gamykloje izoliuotais vamzdžiais, kurie pasižymi ilgaamžiškumu ir mažesniais šilumos nuostoliais. Sumažinus pastaruosius sumažėja ir gaminamos šilumos kiekis bei aplinkos tarša degimo produktais.

Šiaulių miesto savivaldybės tarybos sprendimu, nuo 2016 m. gruodžio 1 d. AB „Šiaulių energija“ yra paskirta Šiaulių miesto savivaldybės energinio efektyvumo didinimo daugiabučiuose namuose programos įgyvendinimo administratoriumi. Efektyviausiais būdas šilumai taupyti – daugiabučių namų renovacija (2 iliustracija). Tai ne tik sumažina išlaidas šildymui, bet ir prisideda prie efektyvesnio energijos išteklių vartojimo, tuo pačiu šiltnamio efektą sukeliančių veiksnių mažinimo.

Sąskaitos už šildymą suma tą patį mėnesį skirtinguose namuose gali skirtis iki 4–6 kartų. Šį skirtumą lemia skirtingas šilumos kiekis, suvartotas pastatų šildymui. Jei buto kvadratinio metro šildymui suvartojamos šilumos kiekis per mėnesį yra 20–25 kWh ir daugiau, specialistai pataria rimtai apsvarstyti galimybę atnaujinti daugiabutį namą. Jau įgyvendintų projektų patirtis rodo, kad atlikus seno daugiabučio namo atnaujinimo (modernizavimo) darbus: atnaujinus šildymo sistemą, pakeitus įvairias konstrukcijas ir pritaikius kitas energinį efektyvumą didinančias priemones, gyventojų mokėjimai už šildymą sumažėja apie 40 proc.

2 iliustracija. Šiuo metu bendrovė administruoja 20 daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) projekto įgyvendinimą ir 23 daugiabučių namų kreditavimo sutartis (Marinos Visockienės nuotr.).

Medžius ir perdirbame, ir sodiname

Artėjant AB „Šiaulių energija“ veiklos šimtmečiui, kuris bus minimas 2023 metais, galima drąsiai kalbėti apie bendrovėje per ilgus darbo metus susiklosčiusias tradicijas.

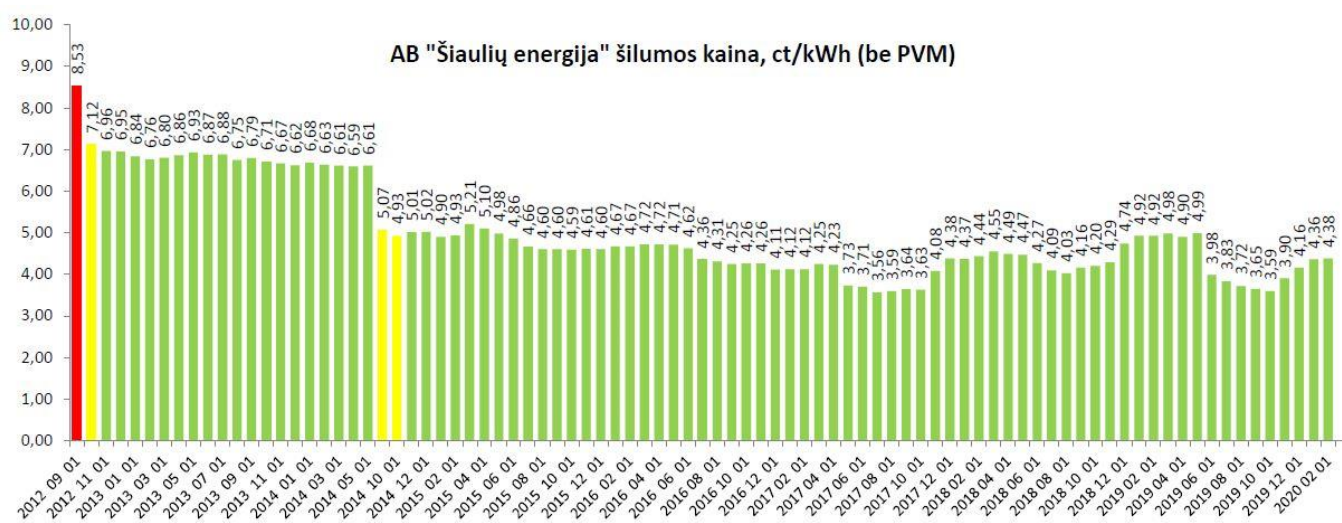
2013 metais pažymėtas 90-metis davė pradžią iniciatyvai, kurios tikslas – bendrovės šimtmetį pasitikti šimtu žaliuojančių ąžuoliukų.

Pirmąjį ąžuoliuką, pasodintą bendrovės teritorijoje, dovanojo Lietuvos verslo paramos agentūra kartu su padėka „Už idėjų pavertimą realybe“. Tais pačiais 2013 metais dar keletą ąžuoliukų greta pirmojo sodino AB „Šiaulių energija“ vadovaujantis personalas. Bėgant metams naujus medelius kiekvieną rudenį sodina vis kiti bendrovės darbuotojai. AB „Šiaulių energija“ teritorijoje žaliuoja jau beveik 70 ąžuoliukų.

Bendrovė rūpinasi ne tik naujais medeliais, bet ir jau nebenaudingais tapusių medelių rinkimu ir perdirbimu. 2020 m. sausio pradžioje, pasibaigus žiemos šventėms, Šiaulių mieste ir rajone vyko aštuntoji AB „Šiaulių energija“ organizuota eglių surinkimo akcija. Jos metu surinkti buvę kalėdiniai medeliai virsta ekologišku biokuru, kuris naudojamas bendrovės vartotojų būstams šildyti. Ši tradicija – puikus būdas ugdyti jaunąją kartą: vaikai nuo mažens pratinami tausoti aplinką ir nešvaistyti perdirbti dar tinkamų jos resursų.

Šilumos kaina – viena mažiausių

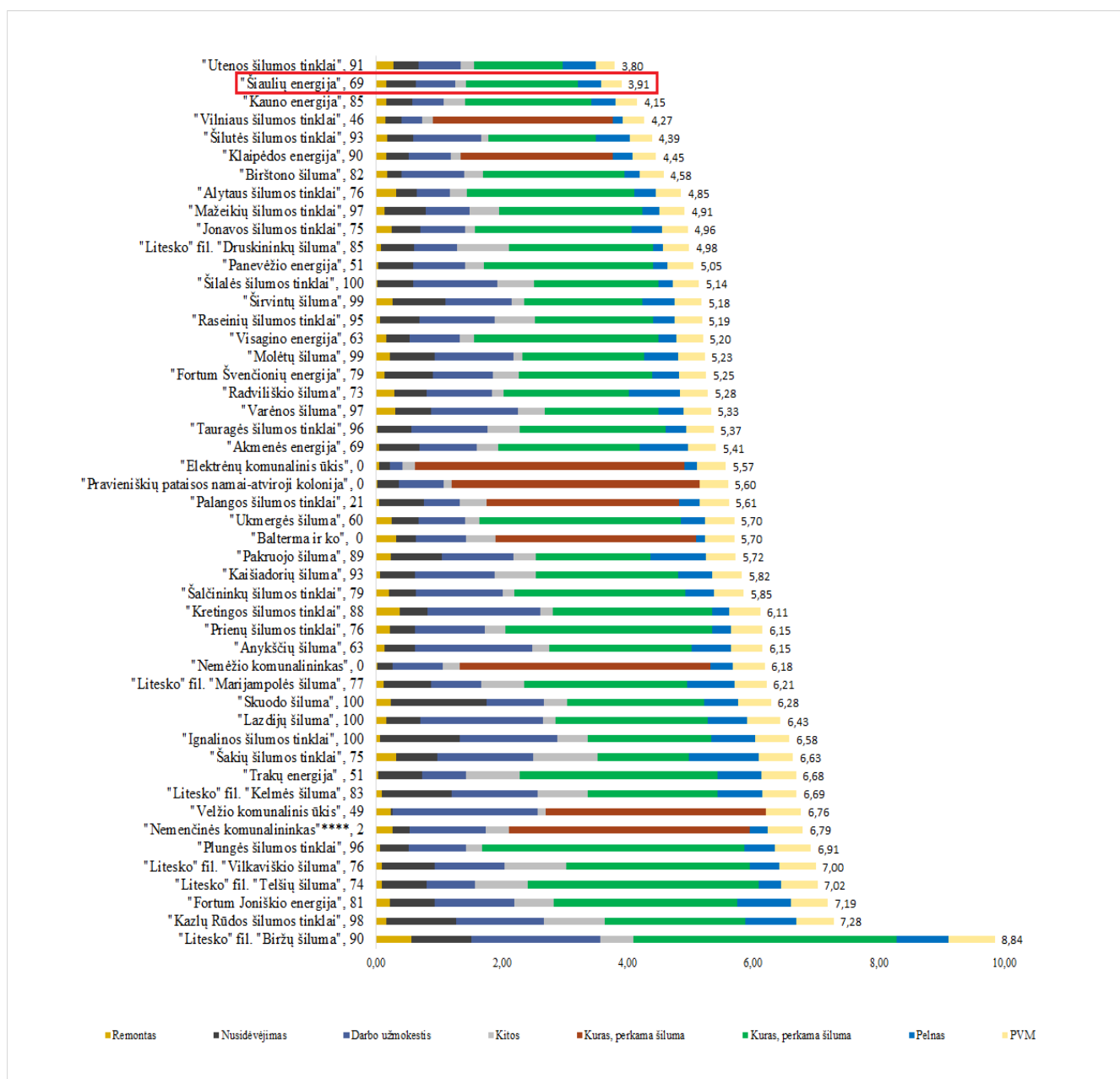
Jau eilę metų savo vartotojams taikomą vieną mažiausių Lietuvoje šilumos kainą bendrovės administracija vadina didžiule sėkme ir tikru laimėjimu. Jį lėmė savalaikės ir tikslingos investicijos į šilumos ūkį, kurios leido nuo iškastinio kuro pereiti prie biokuro. Įgyvendinus termofikacinės elektrinės, biokuro katilinės ir kitus projektus, šilumos kaina vartotojams sumažėjo 52 proc. (lyginant 2012 m. rugsėjo ir 2020 m. kovo kainas, 3 iliustracija).

3 iliustracija. AB „Šiaulių energija“ inf.

Lietuvos hidrometeorologijos tarnybos duomenimis, 2019 m. Lietuvoje buvo šilčiausi per visą meteorologinių stebėjimų laikotarpį. Nors šis šildymo sezonas buvo šiltesnis nei įprastai, o šilumos suvartojimas dėl aukštesnės lauko oro temperatūros – mažesnis, AB „Šiaulių energija“ šilumos kaina vartotojams 2019-aisiais ištikus metus buvo viena mažiausių Lietuvoje ir pusmetį – mažiausia tarp didmiesčių.

Viena pačių mažiausių tarp beveik 50-ties Valstybinės energetikos reguliavimo tarybos skelbiamų Lietuvos šilumos tiekėjų ir mažiausia tarp didmiesčių bendrovės šilumos kaina 2019 m. buvo šildymo sezonų metu, t. y. kai vartotojų šilumos poreikis būna didžiausias: sausio–kovo ir spalio–gruodžio mėnesiais.

Šilumos kainos 2019 m. spalio mėn., ct/kWh su PVM (Valstybinės energetikos reguliavimo tarybos duomenys)

Ateitis – ekologiškai švarioms energijos rūšims

Tai, kad iš biokuro AB „Šiaulių energija“ jau gamina didžiąją dalį šilumos – neabejotinai svarbus pasiekimas. Tolimesnis Šiaulių miesto siekis – diversifikuoti energijos šaltinius centralizuotai tiekiamos šilumos gamybai, t. y. saulės energija, šilumos siurbiai, atliekinė energija. Švariosios energijos rinkinį sudaro energijos vartojimo efektyvumas, atsinaujinanti energija, energijos rinkos modelio teisėkūros planai. Tam reikia strateginio požiūrio, politinės valios ir glaudaus valstybės institucijų bendradarbiavimo. Atsinaujinančio biokuro panaudojimas energijos gamyboje – labai svarbus, tačiau ne galutinis tikslas, ateitis priklauso ekologiškai švarios energijos rūšims. AB „Šiaulių energija“ ateities vizija – patraukliausios paslaugų kainos, maksimalus patikimumas, minimali tarša.

Virgilijus Pavlavičius

Generalinis direktorius

AB „Šiaulių energija“

Šiauliai / Lietuva

info@senergija.lt

www.senergija.lt